

forum for
natur og
friluftsliv
nordland

Fauske 8. april 2016

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo
E-post: nve@nve.no

Høringsuttalelse til søknader om 9 småkraftverk i Lurøy, Leirfjord, Nesna, Vevelstad, Brønnøy og Vefsn kommuner

Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland, FNF Nordland, er et nettverk for 14 natur- og friluftslivsorganisasjoner i Nordland, med til sammen over 22 000 medlemskap. FNF Nordland arbeider for å sette friluftslivet og dets behov på dagsorden og øke bevisstheten om helse og livskvalitet samt viktigheten av å ta vare på naturen og miljøet rundt oss. FNF Nordland arbeider også for å sikre arealer for et aktivt friluftsliv. De frivillige natur- og friluftslivsorganisasjonene er med sin demokratiske styreform og åpne medlemsadgang et talerør for de store grupper av allemannsrettighetshavere i norsk utmark.

Viser til høringsbrev fra NVE datert 16. desember 2015 om flere søknader om tillatelse til å bygge 9 småkraftverk på Helgeland.

Søknadspakken omfatter følgende utbyggingsprosjekter:

- Kjerringåga kraftverk i Lurøy kommune
- Heimstadelva kraftverk i Lurøy kommune
- Forseelva kraftverk i Leirfjord kommune
- Langset kraftverk i Nesna kommune
- Storhaugen kraftverk i Vevelstad og Brønnøy kommuner
- Kilelva kraftverk i Vevelstad kommune
- Kaldåga kraftverk i Vefsn kommune
- Neverdalselva kraftverk i Vefsn kommune
- Skjerva og Reinfjellelva kraftverk i Vefsn kommune

NVE orienterte om høringen i god tid og høringsfristen ble satt til 1. april 2016. FNF kunne dessverre ikke sende uttalelsen før nå, men håper NVE tar med våre vurderinger i deres behandling av søknadene.

Innledning

Denne «småkraftpakken» er en del av NVEs rutiner for en raskere saksbehandling av de gjenværende søknadene om små vannkraftverk i fylket. Hensikten er å få vurdert flest mulig søknader i tide for å komme i betraktning i el-sertifikatordningen og målet er å avvikle køen av småkraftsøknader innen 2017. Videre begrunner NVE at pakkesaksbehandling gir et godt grunnlag for vurdering av samlet belastning.

Naturmangfoldloven stiller krav om at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap. Loven presiserer at nye inngrep ikke kan tillates uten at påvirkninger fra tidligere utbygginger og naturinngrep vurderes samtidig. Tap, forringelse og fragmentering av leveområder (habitat- eller arealbruksendring) er den største trussel mot biologisk mangfold, og energisektoren står for det største bortfallet av inngrepsfri natur i Norge. Derfor er det viktig at det legges opp til en kunnskapsbasert forvaltning og at alle inngrep ses i sammenheng.

Det legges opp til at høringspartene har et selvstendig ansvar for vurdering av den samlede belastningen. Men uten en oversikt over konsekvensene av tidligere kraftutbygginger og mangelfulle utredninger er det en utfordrende oppgave for alle høringsparter. Helgeland er en region som produserer enormt med kraft, og flere av utbyggingene er gamle kraftverk og reguleringer som ble foretatt i en tid da regionen hadde et behov for kraft til blant annet industrien. I tillegg er det i den senere tid gitt konsesjon til en mengde småkraftverk. Alle disse inngrepene har utvilsomt medført en større belastning på vassdragsnaturen i regionen. NVE må derfor være varsom med å tillate ytterligere utbygginger med viktige naturverdier. Som ansvarlig myndighet skal Naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper (§§8-12) legges til i saksbehandlingen. Loven skal tolkes slik at når store verdier er gått tapt så øker betydningen av restverdiene. Restverdier innbefatter gjenværende natur, som etter tidligere utbygginger og påvirkninger, fortsatt har en verdi og funksjon for opprettholdelse av naturverdiene og økosystemene.

Et fellestrekk for søknadene på Helgeland er at tidspunktet for feltarbeid og kunnskapsinnhenting er utført alt for sent på året/sesongen. Dette bekreftes av konsulentene selv i miljørapportene. FNF har fulgt opp og uttalt seg i de fleste søknader om bygging av småkraftverk i Nordland de siste årene og dette er dessverre ikke ukjent for oss. Fra vassdragsmyndighetens side har det blitt vist liten vilje til å sette strengere krav når det gjelder kunnskapsinnhenting om naturmangfoldet. El-sertifikatordningen (at strømkundene finansierer ordningen over strømmregningen) og fornybardirektivet legger et press på tempo og kvalitet i behandlingen. Dette har ført til at både Miljødirektoratet og Riksantikvaren har advart mot at de tematiske konfliktvurderingene og nasjonale miljømålene overkjøres.

Tatt i betraktning at det er et betydelig kraftoverskudd i fylket og flaskehalser og begrensninger i overføringsnettet, er det etter vår oppfatning unødvendig med ytterligere kraftutbygginger i fylket.

Kjerringåga kraftverk

Kjerringåga kraftverk vil utnytte et fall på 108 meter i Kjerringåga fra inntaket i Vassvatnet til kraftstasjonen på havnivå. Kraftverket vil i tillegg ha inntak i Heimstadelva og Mellomelva samt to inntak i Insteelva. Vannveiene vil være 2700 meter til sammen og bestå av nedgravde rørgater. Middelvannføringen er 1870 l/s og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 5000 l/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 4,7 MW og gi en årlig produksjon på 11,74 GWh. Utbyggingen vil føre til en redusert vannføring på en omtrent 2450 m lang strekning av Kjerringåga, Insteelva, Heimstadelva og Mellomelva. Det er planlagt slipp av minstevannføring i Kjerringåga og Insteelva på 218 og 25 l/s i sommersesongen og 21 og 3 l/s resten av året. Til sammenlikning er de beregnede 5-persentilene henholdsvis 430 og 100 l/s i sommersesongen og 280 og 40 l/s resten av året. Det er ikke planlagt minstevannføring i Mellomelva og Heimstadelva.

Det er planlagt et hovedinntak i utløpet av Vassvatnet, samt fire bekkeinntak som bla vil ta inn vann fra et grottesystem som drenerer fra Brattlandstjørna/Dalåga samt restfelt fra Heimstadelva og Mellomelva i nordøst.

I det følgende har FNF Nordland hentet informasjon fra konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen på natur og friluftsliv. Avslutningsvis gjør vi opp en vurdering av søknaden for de tema som angår oss.

Naturmangfold

Ecofact AS utført en utredning av biologisk mangfold ved Kjerringåga. Rapporten bygger på bakgrunnsdata og feltdata frembrakt under befaringer 15. september 2008. I tillegg er relevante data hentet fra flere tilgjengelige databaser.

Det ble ikke registrert noen rødlistearter, men lav- og mosefloraen i og ved elvestrengen var artsrik med flere fuktkrevende arter. En redusert vannføring vil ha direkte innvirkning på fuktkrevende arter langs bekkestrengen.

Området vurderes å ha potensial som hekke- og jaktområde for flere rovfuglarter. Det er også registrert noen rødlistede våtmarksfugler (storlom og bergand) på Vassvatnet, men det er usikkert om dette er en hekkelokalitet. Ut over dette berører ikke tiltaket rødlistede arter, eller sjeldne eller truede natur- eller vegetasjonstyper.

Kjerringåga er registrert med en ikke-reproduserende bestand av laks, sjøørret og sjørøye. Sannsynligvis er dette fisk som kun vandrer opp et kort stykke i elva når det er flom, uten at det foregår noen gyting. Det ble ikke funnet elvemusling i vassdraget. Brattlandvassdraget med Vassvatnet har et potensial som oppvekstområde for ål, men det er ikke kjent at ål vandrer opp til Vassvatnet.

Friluftsliv

Redusert vannføring vil kunne føre til redusert opplevelseskvaliteter for de som ferdes langs elva. Området preges i dag av utstrakt menneskelig aktivitet i forbindelse med hyttefeltet og landbruk. Det er lite fiske på den berørte elvestrekningen.

FNF Nordlands vurdering

FNF mener de planlagte tiltakene vil føre til betydelige terrenginngrep og vi er noe usikker på om kunnskapsgrunnlaget for anadrom laksefisk er tilstrekkelig. Når det gjelder friluftsliv er vi noe usikre på bruken av området, men friluftslivskartleggingen viser at det er to registrerte (og viktige) friluftslivsområder i nærheten og en utbygging kan virke negativ for friluftsliv og naturopplevelse i disse områdene. FNF håper en befaringsdeltakelse vil gi oss et bedre grunnlag for å vurdere konsekvensene for friluftsliv.

Heimstadelva kraftverk

Heimstadelva kraftverk vil utnytte et fall på 468 meter i Heimstadelva fra inntaket ved Rismålvatnet til kraftstasjonen på havnivå. Kraftverket vil i tillegg ha inntak i Ytråga og Mellomelva. Vannveiene vil være 2500 meter til sammen og bestå av nedgravde rørgater. Middelvannføringen er 375 l/s og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 810 l/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 3,2 MW og gi en årlig produksjon på 10,04 GWh. Utbyggingen vil føre til en redusert vannføring på en omtrent 5300 m lang strekning av Heimstadelva, Ytråga og Mellomelva. Det er planlagt slipp av minstevannføring i Heimstadelva på 41 l/s i sommersesongen og 4 l/s resten av året. Til sammenlikning er de beregnede 5-persentilene henholdsvis 38 l/s i sommersesongen og 49 l/s resten av året. Det er ikke planlagt minstevannføring i Mellomelva og Ytråga.

Det er også utarbeidet konsesjonssøknad for utbygging av nabovassdraget Kjerringåga sammen med noen mindre sidebekker under navnet Kjerringåga kraftverk. Begge prosjektene vil benytte felles kraftstasjon og felles grøft for rørføring i rørgatens nedre del.

I det påfølgende har FNF Nordland hentet informasjon fra konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen på natur og friluftsliv. Avslutningsvis gjør vi opp en vurdering av søknaden for de tema som angår oss.

Naturmangfold

Ecofact Nord AS utført en utredning av biologisk mangfold og rapporten bygger på bakgrunnsdata og felldata frembrakt under befaringer 15 og 23. september 2008. I tillegg er relevante data fra naturbasen, lakseregisteret og artsdatabanken.. Rapporten ble revidert i november 2015 med hensyn til gjeldende rødlista, naturtypevurderinger og nye registreringer. Ingen konklusjoner ble endret da ingen nye data var tilgjengelige.

Det ble ikke registrert noen rødlistede arter i undersøkelsesområdet under befaringen i 2008, og det har ikke kommet til nye registreringer per november 2015 av rødlistede arter nær influensområdet.

Området vurderes å ha potensiale som hekke- og jaktområde for flere rovfuglarter. Dette gjelder for eksempel kongeørn, fjellvåk, vandrefalk, jaktfalk og hønsehauk. Under befaringen

ble det registrert fossekall både i nedre og øvre del av influensområdet. Influensområdets verdi som hekkeområde for fossekall og strandsnipe kan bli redusert ved en eventuell utbygging.

De berørte elvestrekningene ble kun synsbefart mht. gyte- og oppvekstforhold for anadrom laksefisk og ål, samt leveområder for elvemusling. Ecofact vurderer at potensialet for elvemusling i den berørte strekning er lav. Det er ikke kjent om det er ål i vassdraget.

Friluftsliv

Redusert vannføring vil kunne føre til redusert opplevelseskvaliteter for de som ferdes langs elva. Området preges i dag av menneskelig aktivitet i forbindelse med hyttefeltet og landbruk. Det er lite fiske på den berørte elvestrekningen.

FNF Nordlands vurdering

FNF mener de planlagte tiltakene vil føre til betydelige terrenginngrep. Blant annet er inntakene planlagt over tregrensen og rørgatetraseene vil berøre myrområder.

Det er flere naturtyper (bekkekløfter og fossesprøytoner) som blir berørt av en utbygging. NVE har satt krav om at det må gjennomføres undersøkelser av verdifulle naturtyper og at disse skal være gjennomført før 1. august og før befaring. FNF har ingen ytterligere kommentarer om naturmangfoldet før denne kunnskapen foreligger.

Konsekvensene for friluftsliv er noe dårlig beskrevet og utredet etter vår formening, men det er rimelig å anta at bruken i stor grad er lokal.

I forhold til samlet belastning så må utbyggingen av Smibelg og Storåvatn tas med i betraktning. FNF mener det ikke er behov for å bygge ut mer vannkraft i Lurøy etter denne store utbyggingen.

Forselva kraftverk

Forselva kraftverk vil utnytte et fall på 210 meter i Forselva fra inntaket på 240 moh. til kraftstasjonen på 30 moh. Det er også planer om å flytte en sidebekk til kraftverkets inntak. Vannveien vil være 1300 meter og bestå av nedgravd rørgate. Middelvannføringen er 507 l/s og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 1300 l/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 2,2 MW og gi en årlig produksjon på 5,9 GWh. Utbyggingen vil føre til en redusert vannføring på en omtrent 1500 meter lang strekning av Forselva. Det er planlagt slipp av minstevannføring på 24 l/s hele året. Til sammenlikning er de beregnede 5-persentilene henholdsvis 36 l/s i sommersesongen og 21 l/s resten av året.

I det følgende har FNF Nordland hentet informasjon fra konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen på natur og friluftsliv. Avslutningsvis gjør vi opp en vurdering av søknaden for de tema som angår oss.

Naturmangfold

Rådgivende Biologer AS har utarbeidet en miljørapport basert på innhenting av tilgjengelig data og på befaringer av influensområdet den 20. og 28. oktober 2015.

Det er registrert én fossesprøytzone (C-verdi) i Forselva. Lokaliteten tilsvarer naturtypen fosseberg og fosse-eng med status nær truet (NT). Fossesprøytsonen har en fattig berggrunn og ingen sjeldne eller rødlistede arter er registrert.

Vegetasjonen i rørgatetraséen og inntaksområdet består i hovedsak av fattigmyr. Helt nederst ved planlagt kraftstasjon er det blåbærskog med innslag av rikere vegetasjonstyper som gråorheggeskog og høystaudeskog. Kryptogamfloraen knyttet til elveløpet er middels rik. Det er kun registrert vanlige arter av flora og fauna, og arts mangfoldet vurderes som representativt for distriktet.

I Forselva er det en 250 m lang anadrom strekning og kraftverket er planlagt ca. 90 m ned på den anadrome strekningen. Det er ikke registrert fisk i elva ovenfor anadrom strekning. Det er også registrert elvemusling (VU) i elva, av NINA i 1980, men statusen nå er usikker. På befaringen den 28. oktober 2015 ble muslingforekomstene ikke gjenfunnet, men arten kan være vanskelig å påvise og det kan derfor ikke utelukkes at den fortsatt finnes i elva.

Det er ikke påvist fossekall, men det er sannsynlig at den holder til i området. Rovdyr som jerv (VU) og gaupe (VU) kan opptre på streif i influensområdet.

Friluftsliv

Redusert vannføring vil kunne føre til redusert opplevelseskvaliteter for de som ferdes langs elva. Det er ventet at tiltaket vil kunne påvirke forhold for jakt og friluftsliv noe i anleggsperioden, men vesentlig mindre driftsfasen. Området rundt Forselva blir i dag lite brukt i friluftslivssammenheng. I nedre del av elva er det dyrka mark på begge sider. Skogarealene er preget av eldre gran- og lauvskog. Skogen er i liten grad berørt av moderne skogdrift. Det jaktes noe elg i området men utover dette er det liten aktivitet.

FNF Nordlands vurdering

De viktigste konsekvensene av det omsøkte tiltaket vil være en betydelig redusert vannføring som vil være negativt for fossesprøytsonen og for fuktighetskreven karplanter, moser og lav. I tillegg vil det ha negative konsekvenser for vassdragstilknyttede fuglearter. Også reindrift ventes å bli sterkt berørt.

Redusert vannføring vil berøre anadrom strekning med betydning som oppvekstområde for ungfisk. Det er tidligere gjort registreringer av elvemusling i Forseelva, men arten ble ikke gjenfunnet under feltarbeid og nåværende status for arten er derfor ukjent. FNF mener at NVE ikke kan tillate en utbygging når det er en usikkerhet rundt bestandsstatus og konsekvenser for truede og sårbare arter, jf. naturmangfoldloven § 9.

FNF har ikke kjennskap til friluftslivsutøvelsen i området og det kommer heller ikke frem av friluftslivskartleggingen at området har en større betydning for friluftslivet.

Det omsøkte tiltaket skal vurderes ut i fra belastningen andre kraftverk har på naturmangfold, landskaps- og opplevelsesverdier og reindrift. I de siste årene er i Leirfjord kommune gitt konsesjon til Vassenden kraftverk, Nylandselva kraftverk, Dagsvikelva kraftverk og Øvre

Forsland kraftverk. Alle disse har redusert store områder med inngrepsfri natur i kommunen. Vassenden kraftverk og Øvre Forsland kraftverk ble i stor grad behandlet parallelt av NVE og begge hadde negative konsekvenser for friluftsliv og landskap, naturmangfold og reindrift. NVE har vært lite restriktiv til kraftutbygginger i kommunen og regionen for øvrig, og av hensyn til samlet belastning er vi kritiske flere utbygginger og mener søknaden om Forselva kraftverk bør avvises.

Langset kraftverk

Langset kraftverk vil utnytte et fall på 530 meter i Langsetelva fra inntaket på 580 moh. til kraftstasjonen på 50 moh. Vannveien vil være 2200 meter og bestå av tunnel i øvre del og nedgravd rørgate i nedre del. Middelvannføringen er 576 l/s og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 1440 l/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 6,5 MW og gi en årlig produksjon på 16,7 GWh. Utbyggingen vil føre til en redusert vannføring på en omtrent 2300 m lang strekning av Langsetelva. Det er planlagt slipp av minstevannføring på 80 l/s i sommersesongen og 10 l/s resten av året. Dette er på nivå med de beregnede 5-persentilene. Inntaket er planlagt på Kjølen oppe på snaufjellet rundt 580 m o.h., mens kraftstasjonen er planlagt på kote 50 på nedsiden av Rv 805 ved Moskogen. Det er planlagt nedgravd rørgate vel 1200 meter oppover til ca 180 m o.h., der den bratte skogslia begynner. Derfra og opp til inntaksdammen er det planlagt tunell i fjell nærmere 600 meter.

Det er eksisterende veier/skogsveier til 100 meter fra tunellinnslaget. Denne er tenkt opprustet, og fra skogsvei til innslaget blir det noe over 300 m ny vei. Vei fra hovedvei til kraftstasjon blir ny

I det følgende har FNF Nordland hentet informasjon fra konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen på natur og friluftsliv. Avslutningsvis gjør vi opp en vurdering av søknaden for de tema som angår oss.

Naturmangfold

Miljøfaglig Utredning AS har utarbeidet en miljørapport. Informasjon om området er samlet inn gjennom gjennomgang av litteratur, databaser, kontakt med Geir Arnesen i Ecofact, Fylkesmannens miljøvernavdeling og feltarbeid 05.09.2009.

Det ble påvist tre verdifulle naturtyper – fossesprøytsone og bekkekløft (A-verdi), bekkekløft (B-verdi) og rikmyr (B-verdi). Det dannes flere mindre fosseenger og fosseeng-pregede miljøer langs elva samt innslag av en del bergvegger inntil elva.

Stedvis er det kalkrik grunn i skogsområdene i og nær elva, med kalkkrevende arter og stedvis rikt artssamfunn. Under feltarbeidet ble det påvist to rødlistearter – kalklok (NT) og fiolett rødspore (NT).

Anadrom laksefisk går ikke så langt opp i vassdraget som til planlagt kraftstasjon. Det er ikke kjent at vassdraget innenfor utredningsområdet er levested for interessante arter som ål og elvemusling.

Friluftsliv og landskap

Den reduserte vannføringen i Storåga/Langsetelva vil berøre vesentlige landskapskvaliteter. Særlig i øvre deler vil et inntrykkssterkt landskapselement forsvinne med fossen. Fossen er også stedvis fremtredende fra Fv17, "Kystriksveien".

I tillegg er det mindre fosser/fall lengre nedover. Imidlertid renner vassdraget ofte dypt nedskåret i terrenget og lite framtredende gjennom skogkledde partier nedenfor elvemøtet på ca. kote 120.

FNF Nordlands vurdering

En utbygging vil berøre flere viktige naturverdier. Tre naturtyper av stor verdi er registrert og to rødlistearter (NT) er påvist. I tillegg er det registrert flere andre naturverdier som antas å være betinget av en god vannføring.

Den reduserte vannføringen i Storåga/Langsetelva vil berøre vesentlige landskaps- og opplevelseskvaliteter. Særlig i øvre deler vil et inntrykkssterkt landskapselement forsvinne med fossen som også er stedvis fremtredende fra Fv17. Inntaket planlegges på snaufjellet og vil således virke negativt på landskapet, selv om det planlegges veiløst. Vannveien vil gå som en trasé gjennom skogen og vil være tydelig i landskapet, selv det vil skje noe gjengroing med tiden. Tunnel og borehull vil kanskje redusere konfliktgraden noe. FNF er forøvrig opptatt av at rikmyra (Storlimyra) ikke utsettes for fysiske inngrep.

NVE skal ta hensyn til den samlede belastningen for økosystemet innenfor et geografisk avgrenset område, jf. naturmangfoldloven § 10. I Nesna kommune er det kanskje ikke mange vannkraftverk, men samla belastning kan ikke vurderes etter kommunegrenser. Som det påpekes i konsesjonssøknaden så er det et press på naturen og fjordlandskapet på Nesnahalvøya som følge av kraftutbygginger. På Sjonfjellet er det et omsøkt vindkraftverk (ikke sluttbehandlet) og av småkraftverk i nærheten nevnes Farmannåga og Laupen kraftverk. Sistnevnte vil redusere verdien av en markant foss i et inngrepsfritt fjordlandskap (inngrepsfritt fra fjord til fjell).

Av hensyn til landskapsverdier, verdifulle naturtyper og samla belastning er FNF negative til en utbygging av Langset kraftverk.

Storhaugen kraftverk

Storhaugen kraftverk vil utnytte et fall på 134 m i Svanvasselva mellom Nedresvanvatnet på 284 moh. med kraftstasjonsplassering på 150 moh. med utløp i Klavenesmarkelva. Storhaugelva skal overføres fra Storhaugvatnet på 287 moh. til Nedresvanvatnet. Verken Nedresvanvatnet eller Storhaugvatnet skal reguleres. Driftsvannveien vil være en 800 m lang tunnel. Vannveien fra Storhaugvatnet til Nedresvanvatnet vil også gå i tunnel over en lengde på 960 m. Det vil i alt bli 37 000 m³ tunnelmasser. 10 000 m³ er forutsatt brukt til oppgradering av eksisterende traktorvei, mens resten skal deponeres i terrenget. Middelvannføringen er i alt 2,79 m³/s og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 7,0 m³/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 8,4 MW og gi en årlig produksjon på 20,73 GWh. Utbyggingen vil føre til redusert vannføring på en 800 m lang strekning i Svanvasselva og 1250 m lang strekning i Storhaugelva. Det er planlagt slipp av

minstevannføring i Svanvasselva 70 l/s i sommersesongen og 40 l/s resten av året. I Storhaugelva vil det bli sluppet en minstevannføring på 110 l/s i sommersesongen og 60 l/s resten av året. Minstevannføringsslippet er på nivå med de beregnede 5-persentilene.

I det påfølgende har FNF Nordland hentet informasjon fra konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen på natur og friluftsliv. Avslutningsvis gjør vi opp en vurdering av søknaden for de tema som angår oss.

Naturmangfold

Sweco Norge AS har utarbeidet en miljørapport basert på egne undersøkelser 25.9.2012 og informasjon Fylkesmannen, kommunen, kjentfolk, tidligere undersøkelser i området og nasjonale databaser.

Det er registrert en bekkekløft av lokal verdi i Storhaugelva. Redusert vannføring vil påvirke bekkekløften negativt gjennom en dreining mot mer tørketolerante arter av karplanter, moser og lav inntil elva. Ellers er det registrert mindre fosser med fossesprøyt forekommer, men med dårlig utviklete fossesprøytsoner.

Berggrunnen tilsier at det er potensialet for biologiske verdier i deler av området. Det forventes tidvis tilhold av jerv (EN), gaupe (EN) og oter (VU).

Redusert vannføring vil påvirke 130 meter anadrom strekning, samt eventuelle forekomster av ørret og ferskvannsinvertebrater i elvene negativt. Anadrom strekning ender omtrent 130 meter oppstrøms kraftstasjonen, og det vil derfor bli betydelig redusert vannstand her, og levearealene for fisken reduseres. Områdene med vannreduksjon anses som lite attraktive for anadrom fisk basert på observasjoner av bunnsubstrat. Sweco mener det er lite sannsynlig at det er elvemusling (VU) eller ål (CR) i elvene.

Inntakene, kraftstasjonen, vei og massedeponi vil gi permanent arealbeslag. Massedeponi, riggområde, vei og kraftstasjon krever hogst av skog med økt potensial for biologiske verdier. Traséen for luftlinjen var ikke kjent på befaringstidspunktet og er derfor ikke undersøkt av personer med miljøkompetanse.

Friluftsliv

Området er lite brukt av allmennhet til friluftsliv. Det foregår fritidsfiske i beskjeden grad. Prosjektområdet ligger avsides til i forhold til de største bruksområdene for friluftsliv i regionen og brukes bare i mindre grad. Influensområdet brukes noe av grunneierne i forbindelse med jakt og fiske.

FNF Nordlands vurdering

FNF mener det ikke kan gis konsesjon til Storhaugen kraftverk etter omsøkt utbyggingsløsning og foreliggende kunnskapsgrunnlag. En utbygging vil medføre en sterkt redusert vannføring på anadrom strekning og ei bekkekløft. FNF er videre av den oppfatning at kunnskapsgrunnlaget og virkningene for naturmangfoldet er for dårlig til at det kan tillates en utbygging. I miljørapporten kommer det blant annet frem at tidspunktet for befaring ikke er godt nok for vegetasjons- og fugleregistreringer. Samtidig er det en usikkerhet knyttet til påvirkningen av de tekniske inngrepene og særlig konsekvensene av de hydrologiske endringene og arters toleranse for redusert fuktighet.

Berggrunnen gjør at det er potensialet for biologiske verdier i deler av området. Som følge av at det ikke var mulig å ta seg helt inn til fossen i bekkekløfta er også det en usikkerhet knyttet til vurdering av eventuelle gyteområder for anadrom fisk og det lot seg ikke gjøre å ta lav- og moseprøver fra kjerneområdet i bekkekløften.

Kilelva kraftverk

Kilelva kraftverk vil utnytte et fall på 221,5 m i Kilelva. Inntaket er planlagt i Jakopdalsvatnet, som skal reguleres med 1 m mellom 224,5 og 225,5 moh. Kraftstasjonen er plassert på 4 moh. med avløp via en kanal direkte til sjøen. Vannveien vil være 1050 m og vil bestå av boret tunnel på hele strekningen. Middelvannføringen er 660 l/s og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 1916 l/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 3,6 MW og gi en årlig produksjon på 9,13 GWh. Utbyggingen vil føre til redusert vannføring over en strekning på 1900 m i Kilelva. Det er planlagt slipp av minstevannføring på 60 l/s i sommersesongen og 20 l/s resten av året. Dette er noe høyere enn den beregnede 5-persentilen for sommersesongen, og litt lavere enn 5-persentilen for vintersesongen.

I det følgende har FNF Nordland hentet informasjon fra konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen på natur og friluftsliv. Avslutningsvis gjør vi opp en vurdering av søknaden for de tema som angår oss.

Naturmangfold

Sweco Norge AS har utredet konsekvensene for naturmangfoldet. Befaring og feltregistrering av flora og fauna ble utført av 23.09.2008. En ny befaring av miljø ble foretatt 10. juli 2009.

Det omsøkte tiltaket vil medføre redusert vannføring på berørt strekning. En regulering av Jakopdalsvatnet inntil +/- 0,5 m, er innenfor det som regnes som naturlig variasjon. Flommer vil gå i elva omtrent som før, men vannføringen vil bli redusert det meste av tiden.

Rundt Kilvikfossen er det åpne bergflater og en nedenforliggende lite utviklet bekkekløft, med tidvis fossesprøytzone. Dette er prioriterte naturtyper og vurderes av Sweco til å være av lokal verdi. Det ble ikke registrert terrestriske rødlistearter eller trua vegetasjonstyper i området. Det er tidligere gjort registreringer av alm og vanlig bakkesøte (NT), samt oter (VU) fra Swecos befaring.

Redusert vannføring vil påvirke fuktighetskrevenne vegetasjon langs vassdraget og fuktighetskrevenne arter vil endre sin utbredelse. Spesielt vil utbredelsen av tørketolerante arter langs elva vil øke. Når det gjelder den registrerte bekkekløfta så vurderer Sweco at elva ikke ser ut til å bidra med mye fuktighet i den.

Ved elfiske ble det ikke påvist sjørret eller laks i Kilelva, men det er ørret i vassdraget fra Jakopdalsvatnet, Hesthola og nedenforliggende småkulper, samt i tilløpsbekker så langt fisk kan vandre. Akvatisk invertebratfauna er ikke nærmere undersøkt.

Friluftsliv

Områdets tilgjengelighet er begrenset i og med at man er avhengig av å komme seg inn til Kilvika med båt eller ved å gå langs sti over Forvikfjellet. Kilvika har noen lokalt tilreisende om sommeren, og det går en tursti opp mot Jakopdalsvatnet og Forvikfjellet på østsida av Kilelva. Det er satt ut benker for friluftsliv i enden av traktorveien mot Sveinvika og oppe i stien mot fjellet med utsikt østover mot Vistenfjorden og nordover mot Visthus og de sju søstre. I vest har en utsikt mot Kilvikfossen.

Det utøves fritidsfiske og noe garnfiske i vatna. Fisken er av god kvalitet, spesielt i Jakopdalsvatnet.

Turstier går langs den gamle traktorveien mot Sveinvika, opp til Brautavatnet og Brauta og videre til Hesthola. I tillegg går det en sti på skrå sørover opp lia. Oppe på fjellet deler stien seg og en bøyer av mot Jakopdalsvatnet, mens den andre fortsetter videre mot Langkilen. Fra sørenden av Jakopdalsvatnet går det sti over Forvikfjellet mot Forvika.

Det utøves høstingsbasert friluftsliv (jakt, fiske og bærplukking) i området. Området rundt planlagt kraftstasjon i Sveinvika ligger innenfor kategorien ”Andre viktige friluftsområder” F 100000 651 i området Ausa-Langkilen-Strandbukta, og skal ivareta bading og andre strandbaserte aktiviteter, fiske og jakt i kommunen og distriktet. Området er ikke verdsatt for friluftsliv i denne klassifiseringen.

Redusert vannføring i Kilelva vil ha negativ effekt på det visuelle inntrykket av elva ved at fossefallet blir mindre markert i perioder med lite nedbør. Ulempene for friluftsliv vil være visuelt i form av betongterskelen ved utløpet av Jakobsdalsvatnet. Det vil i perioder bli mindre inntrykkstyrke av fossen der denne er synlig. Selve kraftstasjonsbygningen og vannstrøm ut fra kraftstasjonen i Sveinvika blir lite synlig. Avløpsvannet vil gå rett i sjøen.

FNF Nordlands vurdering

Når det kommer til naturmangfold er det særlig konsekvensene av redusert vannføring i berørt elvestrekning og naturverdiene og naturtypene knyttet til Kilvikfossen vi er kritiske til, selv om bekekkløfta er lite utviklet, kort og av lokal verdi.

Når det gjelder friluftsliv har ikke FNF informasjon om at våre tilsluttete organisasjoner har organisert ferdsel i området, men det er flere turstier i influensområdet hvilket gir en klar indikasjon på at det foregår en del uorganisert friluftslivsaktivitet. FNF er kjent med at enkelte berørte grunneiere og brukere av området stiller seg negativ til en utbygging, og særlig til en regulering av Jakopdalsvatnet (med inntil 1 m - 0,5 m heving og 0,5 m senkning i forhold til dagens normalvannstand). Inntaket planlegges med en betongterskel som vil være omtrent 15 m bred og inntil 2 m høy – hvilket vil ha negative konsekvenser for opplevelsesverdien og det visuelle inntrykket. Det er i særlig grad dem som bruker området i dag som ventes å bli mest berørt av en eventuell utbygging. De vil måtte forholde seg til fysiske inngrep, redusert naturopplevelse og støy i sitt turområde. Jakobdalsvatnet har fisk med god kvalitet og områdets inngrepsstatus (lite inngrep og bebyggelse) gjør at området har en viss verdi for de lokale brukerne. FNF er av den oppfatning at områdets betydning for friluftsliv er større enn det som fremkommer av i konsesjonssøknaden vi ber NVE ta hensyn til dette. En befarung med alle berørte parter vil sannsynligvis belyse disse forholdene nærmere.

Kaldåga kraftverk

Kaldåga kraftverk vil utnytte et 175 meter høyt fall, mellom 220 moh. og 45 moh. med utløp tilbake i elva Kaldåga. Vannveien blir en nedgravd rørgate på om lag 1100 m, delvis gjennom morenemasser og myr. Til sammen må det bygges 250 m ny vei, der 50 m går fra eksisterende privat vei og frem til kraftstasjon, og 200 m fra eksisterende skogsbilvei til inntaket. Middelvannføringen er 1277 l/s, og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 690 l/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 1 MW og gi en årlig produksjon på omtrent 4,7 GWh. Utbyggingen vil føre til en redusert vannføring på en omtrent 1100 m lang strekning av Kaldåga. Det er planlagt slipp av minstevannføring på 51 l/s hele året. Til sammenlikning er de beregnede 5-persentilene henholdsvis 86 l/s i sommersesongen og 51 l/s resten av året.

I det følgende har FNF Nordland hentet informasjon fra konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen på natur og friluftsliv. Avslutningsvis gjør vi opp en vurdering av søknaden for de tema som angår oss.

Naturmangfold

Kaldåga ble befart i 2006 med hovedfokus på vegetasjon og naturtyper. NNI gjennomførte en feltundersøkelse i Kaldåga 2. oktober 2012. I tillegg til eget feltarbeid er det benyttet annen tilgjengelig naturinformasjon fra ulike kilder. Viktige naturområder og artsfunn er utsjekket pr. september 2015, inkl. søk etter funn av rødlistede arter eller andre viktige funn (Naturbase, Artskart etc).

Det ble ikke registrert verdifulle naturtyper eller rødlistede arter i influensområdet, men strandsnipe (NT) i elva, gaupe (VU) og hønsehauk (NT) er tidligere registrert i området.

Ingen av natur- eller vegetasjonstypene som ble funnet faller inn i kategorier som er beskrevet som spesielt viktige eller truede. NNI mener gråorskogen er ikke velutviklet eller kontinuitetspreget nok til å kategoriseres som en "viktig naturtype".

Inntaket/ inntaksdammen blir lokalisert i natur som har lite inngrep fra før, dvs. i dette avgrensede området blir det negative konsekvenser, men det er ikke påvist viktige artsforekomster eller naturtyper området.

Kaldåga er ikke anadrom på utbyggingsstrekningen. Elvestrekning ovenfor kraftstasjonen er bratt og stri og gir ikke fisk mulighet for oppgang. Bunndyr er ikke undersøkt, men potensialet for produksjon av bunndyr er ifølge NNI begrenset.

Kaldåga inkludert i Verneplan for vassdrag som en del av Fustavassdraget. Elva er ikke utbygd fra før og feltet ligger som en del av et varig vernet vassdrag. Det er i vernegrunnlaget for Fusta-vassdraget ikke beskrevet verdier som kan knyttes direkte til Kaldåga.

FNF Nordlands vurdering

FNF Nordland er noe usikre på tiltakets omfang og konsekvenser for natur og friluftsliv. Det er særlig konsekvensene av inntak og rørtrase det knytter seg en større usikkerhet til, blant annet graving av rørtraséen over myrpartier. Ellers må hogst av store ospetrær ikke

forekomme da disse har en betydning som leveområde for hakkespetter (ref. registreringer av grønnspett og gråspett) og indikerer ofte et rikt arts mangfold. Hakkespettene er dessuten nøkkelarter i økosystemet.

Det er flere stier i området og friluftslivskartleggingen viser at området «Luktinden», verdisatt som «svært viktig» omfatter deler av influensområdet. I henhold til friluftslivskartleggingen er det blant annet området inngrepsstatus og støymiljøet som trekkes frem. FNF vurderer likevel at områdene høyere opp mot fjellet, og som ikke berøres direkte av tiltaket, er de viktigste friluftslivsområdene.

FNF har på nåværende tidspunkt ikke gjort seg opp et standpunkt vedrørende vårt syn på utbyggingsprosjektet. En befaringsdeltakelse vil kanskje gi et bedre grunnlag for å gjøre det.

Neverdalselva kraftverk

Neverdalselva kraftverk vil utnytte et 181 meter høyt fall i Neverdalselva, mellom 224 moh. og 43 moh. med utløp tilbake i elva. Vannveien blir boret i en 1200 meter lang tunnel. Adgang til inntaksområdet blir uten vei, og materiell til byggingen blir fraktet med helikopter. Middelvannføringen er 840 l/s, og kraftverket er planlagt med en maksimal slukeevne på 2520 l/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 4,0 MW og gi en årlig produksjon på omtrent 8,74 GWh. Utbyggingen vil føre til en redusert vannføring på en omtrent 1830 m lang strekning av Neverdalselva. Det er planlagt slipp av minstevannføring på 68 l/s i sommersesongen og 32 l/s resten av året. Dette er på nivå med de beregnede 5-persentilene.

I det påfølgende har FNF Nordland hentet informasjon fra konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen på natur og friluftsliv. Avslutningsvis gjør vi opp en vurdering av søknaden for de tema som angår oss.

Naturmangfold

Det er gjort to rapporter om biologisk mangfold i dette prosjektet. Begge dokumentene er oppgradert høsten 2015. Rådgivende biologer var på befaring i området 16. september 2009. I tillegg er det utført supplerende feltundersøkelse av Sweco Norge AS 1. september 2011 i berørte områder hvor Rådgivende Biologer ikke har vært. Hele det potensielle influensområdet er ikke befart, men de områdene som faglig er vurdert som viktigst er undersøkt.

Under Rådgivende Biologers befaring i området 16. september 2009 ble det påvist tre lokalt viktige naturtyper i influensområdet. To av disse var vassdragstilknyttede; fossesprøytsone og bekkekløft. Den tredje var sørvendt berg og rasmark. Under Swecos befaring den 1. september 2011 ble det avdekket en bekkekløft som starter ved Forsmofossen (like oppstrøms planlagt kraftstasjon) og strekker seg ca. 200 m nedover.

Det er registrert vanlige moser og lav og de fire naturtypene er registrert. Rundt inntaksområdet er det noen mer næringskrevende karplanter som vil få innskrenket leveområde som følge av etablering av inntak bl.a. arten bakkesøte (NT). Det antas at artens tilbakegang er grunnet omlegging av landbruk og opphør av slått av kantsoner og utmark og utmarksbeite.

En utbygging vil føre til betydelig endret vannføring i Neverdalselva på prosjektstrekningen, spesielt i tørre år med svært lav vannføring i store deler av vekstperioden. Redusert vannføring vil påvirke fuktighetskrevende flora, og det kan forventes en vridning mot mer tørketolerante arter. Sweco mener at det er svært usikkert hvor mye elva bidrar til luftfuktighet i bekkekløftene. Flommer vil fortsatt gå i elva men noe redusert.

Kraftstasjonen legges nede ved den nedre bekkekløfta og stasjonsområdet vil gi et arealbeslag på 0,2 daa. I henhold til Swecos vurderinger vil anlegging av adkomstvei, hogst, sprenging og graving vil endre bekkekløftas karakter.

Redusert vannføring vil virke negativt på bekkeørret og annen ferskvannsfauna, i tillegg til fossefall som vil få redusert mattilgang. Berørt elvestrekning har ikke anadrom fisk. Området er leveområde for flere rødlistede rovdyr (gaupe (VU), brunbjørn (EN) og jerv (EN)), og oter (VU) har trolig tilhold i elva på prosjektstrekningen.

Friluftsliv

Det kommer frem av utredningen at turaktiviteten er stort sett lokal og høstingsbasert, men at området har gode natur- og opplevelseskvalitetene. Tilgjengeligheten er god nedre del og Neverdalen er et av få dalfører som er lett framkommelige vinterstid, men området brukes sjeldnere om vinteren enn sommeren.

FNF Nordlands vurdering

FNF vurderer at konsekvensene for natur og friluftsliv i hovedsak knyttes til fuktighetskrevende flora og prioriterte naturtyper. Det er registrert fire naturtyper av lokal verdi i influensområdet. To bekkekløfter og en fossesprøytsone blir direkte berørt av redusert vannføring. Rundt inntaksområdet er det også påvist næringskrevende karplanter som vil få innskrenket leveområde. Dessuten planlegges kraftstasjonen i den nedre bekkekløfta noe som medfører en endring bekkekløftas karakter.

I utredningen kommer det frem at det er en usikkerhet i forhold til konsekvensene av redusert vannføring og hva som ventes vil skje med arts mangfoldet, til tross foreslått minstevannføring og at det fortsatt vil forekomme (reduserte) flommer i elva. FNF mener det er viktig å vektlegge denne usikkerheten i konsesjonsspørsmålet.

FNF kjenner ikke til at området er av større betydning enn det som kommer frem i utredningen, men anser det likevel som viktig at områdets landskaps- og opplevelseskvaliteter ikke reduseres.

Skjerva og Reinfjellelva kraftverk

Søknaden om Skjerva og Reinfjellelva kraftverk beskriver to separate utbyggingsprosjekt med felles kraftstasjon på 109 moh. Skjervo kraftverk innebærer en utbygging av Skjervo, mens Reinfjellelva kraftverk innebærer en utbygging av Reinfjellelva i tillegg til en strekning på ca. 300 m i Skjervo. I Skjervo er inntaket planlagt på 235 moh. med en brutto fallhøyde på 126 m. Vannveien skal graves ned på utbyggingsstrekningen med total lengde på 2000 m. Middelvannføringen er 2,0 m³/s ved inntaket og den maksimale slukeevnen er 4,0 m³/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 4,0 MW som vil gi en produksjon på 11,7 GWh. Utbyggingen vil føre til redusert vannføring over en strekning på 2000 m i Skjervo. Det er planlagt slipp av minstevannføring på 141 l/s hele året.

I Reinfjellelva er inntaket planlagt på 251 moh. med en brutto fallhøyde på 142 m. Vannveien skal graves ned på utbyggingsstrekningen over en lengde på 1620 m. Middelvannføringen er 0,67 m³/s, og den maksimal slukeevne er 1,34 m³/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 1,5 MW som vil gi en produksjon på 4,4 GWh. Utbyggingen vil føre til redusert vannføring over en strekning på 1620 m, hvor ca. 300 m vil være i Skjervo. Det er planlagt slipp av minstevannføring på 48 l/s hele året.

I det følgende har FNF Nordland hentet informasjon fra konsesjonssøknaden og konsekvensutredningen på natur og friluftsliv. Avslutningsvis gjør vi opp en vurdering av søknaden for de tema som angår oss.

Naturmangfold

Rådgivende biologer gjennomførte en feltundersøkelse 19. oktober 2015. I tillegg er det innhentet data fra Miljødirektoratets Naturbase. Det er fra før utarbeidet en konsekvensutredning for Skjerva/Reinfjellelva kraftverk av Allskog i 2008.

Det er registrert hele ni naturtyper i influensområdet, deriblant to bekkekløfter og fem fossesprøytoner, der fem lokaliteter har B-verdi og resten C-verdi. Vegetasjonen er rik og samtidig noe kulturpåvirket i form av plukkhogst og beite. To slåttemarken er også registrert. Artsmangfoldet når det gjelder karplanter, moser og lav er stort. Faunaen er noe dårligere kjent, men antas ut fra eksisterende informasjon å være representativ for distriktet.

Det er registrert to rødlistearter i influensområdet; gubbeskjegg (NT) på begge sider av Skjerva i midtre del av aktuell elvestrekning, og strandsnipe (NT) i nærheten av planlagt kraftstasjon. I tillegg er fossefall på Bern-liste II tilknyttet vassdragene. Befaringstidspunktet var for sent for registrering av karplanter og det var ikke mulig å komme til i de bratteste områdene i kløftene og ved fossene. Det kan derfor ikke utelukkes flere funn av rødlistearter.

Sterkt redusert vannføring vil være negativt for bekkekløftene, fossesprøytonene og for fuktighetskrevende karplanter, moser og lav i og langs elvestrengen. Bekkekløften i Skjerva og slåttemarken sør for Bergåsen blir særlig berørt. Tiltaket vil trolig medføre tap av forekomster med gubbeskjegg og redusert vannføring kan ha negativ virkning på vassdragstilknyttede fuglearter som strandsnipe og fossefall.

Det er ikke utført undersøkelser på fisk eller elvemusling. Ifølge grunneiere er det kun småvokst bekkørret i elvene. Skjerva er regulert lenger ned i vassdraget, og det er ikke oppgang av anadrom fisk til de aktuelle elvestrekningene. Det vurderes at sannsynligheten for elvemusling er liten. Den reduserte vannføringen er ventet å ha negativ virkning på

produksjonen av bunndyr og fisk på de aktuelle elvestrekningene. I tillegg planlegges rørgaten til inntaket i Reinfjellelva å krysse Skjerva rett ovenfor kraftstasjonen. Kryssing av elva vil medføre graving i selve elveløpet i anleggsperioden.

Friluftsliv

Høgfjellet i og rundt tiltaksområdet benyttes til rekreasjon. Det er flere stier opp til Forsåsen, som ligger vest for Skjerva. Det er ingen kjente organiserte tilbud i området. Influensområdet har funksjon som jaktområde. Det er ikke kjente fiskeinteresser knyttet til elvene. Redusert minstevannføring vil til en viss grad redusere opplevelsesverdier i elvelandskapet.

FNF Nordlands vurdering

FNF er imot de omsøkte tiltakene fordi det vil berøre flere viktige naturverdier. Det er registrert ni naturtyper i influensområdet, deriblant to bekkekløfter og fem fossesprøytsoner, der fem lokaliteter har B-verdi og resten C-verdi. Sterkt redusert vannføring vil være negativt for bekkekløftene, fossesprøytsonene og for fuktighetskrevende karplanter, moser og lav i og langs elvestrengen. Det er registrert to rødlistearter i influensområdet; gubbeskjegg (NT) og strandsnipe (NT). I tillegg til rik vegetasjon og arts mangfold kan det heller ikke utelukkes flere funn av rødlistearter.

Når det gjelder samlet belastning må det også tas hensyn til at begge vassdragene har utspring i Reinfjellet hvor det også har vært søkt om bygging av Reinfjellet vindkraftverk. Søknaden ble avslått av NVE men er nå til klagebehandling.

For FNF Nordland

Erling Solvang
Styreleder

Gisle Sæterhaug
Daglig leder

Kopi (per e-post) til:

Lurøy kommune

Nesna kommune

Brønnøy kommune

Vevelstad kommune

Vefsn kommune

Leirfjord kommune

Nordland fylkeskommune

Fylkesmannen i Nordland v/ Miljøvernadv og Reindrift

Norsk Friluftsliv